

Asia: VN/27997/2023

Lausuntopyyntö Kansallisesta ruokastrategiasta 2040

Luku 3.1: Reiluus ja kannattavuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.1: Kannattavuus ja reiluus

Strategia tarkastelee ruokajärjestelmää kokonaisvaltaisesti ja sen toimeenpanon avulla on mahdollista vahvistaa ruokaketjun kriisinsietokykyä ja taloudellista kestävyyttä. Strategian voisi kokonaisuutena sitoa paremmin ympäristö- ja ilmastotavoitteisiin aina alkutuotannosta kuluttajalle asti.

Strateginen tavoite 1: Arvonlisä jakautuu aiempaa tasaisemmin ruokaketjussa

Huomioita ja havaintoja

Arvonlisän jakautuminen tasaisemmin ruokaketjussa on kannatettavaa. Kriisitilanteita ajatellen lyhyet toimitusketjut luovat turvaa kansalaisille.

Strateginen tavoite 2: Ruokavienti ja kansainvälinen kilpailukyky kasvaa

Huomioita ja havaintoja

Tavoite lisää taloudellista liikkumavaraa ja kansainvälistä verkottumista. Kansantalouden vahvistamisen ohella ruokavienti osaltaan vahvistaa Suomen kansainvälistä asemaa ja kauppasuhteita. Strategiassa olisi hyvä korostaa jo olemassa olevia vahvuuksia eli koko tuotantoketjun kestävyysajattelua, mikä olisi hyvä muistaa myös jalostusarvon nostoon tähtäävissä toimenpiteissä. Kokonaisturvallisuuden näkökulmasta ruokaviennin edistäminen edellyttää hallinnonaloilta tiivistä vuorovaikutusta elintarvikealan yritysten ja alkutuotannon kanssa. Vienti vahvistaa myös kotimaista ruokaturvaa.

Strateginen tavoite 3: Ruoka-ala on houkutteleva ja reilu

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 4: Tuotantoeläinten hyvinvointi lisääntyy ja lisää väliotsikko

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 5: Reilu datatalous luo arvoa ruokajärjestelmään

Huomioita ja havaintoja

Datatalouden hyödyntäminen on teema, joka voi lisätä ruokaketjun läpinäkyvyyttä ja helpottaa kuluttajaa tekemään arvoperusteisia valintoja sekä lisää vaikutusmahdollisuuksia osana ruokajärjestelmää. Datatalouden hyödyntämistä voisi tarkastella myös ruokaviennin ja kilpailuedun näkökulmasta.

Datatalouden mahdollisuuksia tutkimus- ja kehittämistarkoituksiin voisi käsitellä laajemminkin. Toisaalta myös kyberturvallisuusriskejä olisi hyödyllistä käsitellä strategiassa edes lyhyesti. Tämä on merkittävä puute kokonaisturvallisuuden kannalta.

Luku 3.2: Huoltovarmuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.2: Huoltovarmuus

Strategiset tavoitteet ovat osin päällekkäisiä. Näitä tulisi tarkastella uudelleen, jotta strategian toimeenpano ja sen seuranta helpottuvat.

Strateginen tavoite 1: Riskienhallinta vahvistuu ruokajärjestelmässä

Huomioita ja havaintoja

Tavoite on keskeinen kokonaisturvallisuuden kannalta kattaen kriisivarautumisen, hajauttamisen ja infran suojelun. Kriittisen infrastruktuurin käsittely tämän tavoitteen yhteydessä tulisi ehkä tarkastella uudelleen, jotta ei synny vääriä mielikuvia tavoitteen kokonaissisällöstä.

Hallinnonalojen pitkän aikavälin tavoitteisiin tulisi kiinnittää enemmän huomiota, sillä esim. ilmastonmuutokseen varautuminen edellyttää paljon ennakoivia toimenpiteitä.

Strateginen tavoite 2: Ruuantuotannon jatkuvuus turvataan

Huomioita ja havaintoja

Ruuan tuotannon jatkuvuuden turvaaminen on kokonaisturvallisuuden kannalta merkittävä asia, koska kotimaisella ruuantuotannolla vähennetään haavoittuvuutta ja parannetaan omavaraisuutta. Jatkuvuus vaatii, kuten yleensäkin elinkeinonharjoittaminen, ennakoitavaa, kannattavaa, liiketoimintayönteistä ja vakaata toimintaympäristöä.

Strateginen tavoite 3: Tuotantopanosten omavaraisuusaste nousee

Huomioita ja havaintoja

-

Luku 3.3: Luonnon kantokyky

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.3. luonnon kantokyky

-

Strateginen tavoite 1: Ruokaketjun ilmastovaikutukset vähentyvät

Huomioita ja havaintoja

Ilmastonmuutoksen hillintä on osa pitkän aikavälin turvallisuutta ja siksi olennainen tavoite kokonaisturvallisuuden kannalta. Tavoitteessa tulisi ehkä korostaa enemmän sitä, että esimerkiksi hiilenkiertoon liittyvä laskenta kehittyy kaiken aikaa ja ilmastovaikutusten laskentaan on siksi tehtävä jatkuvaa päivitystä.

Strateginen tavoite 2: Luonnon monimuotoisuus lisääntyy ja luonnontila paranee

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 3: Ravinnepäästöt vähentyvät ja peltojen vesitalous paranee

Huomioita ja havaintoja

-

Luku 3.4: Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.4. Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

Ruokakulttuuri on osa suomalaista kulttuuria ja siksi sen vaaliminen kokonaisturvallisuuden näkökulmasta on merkittävää. Ruokakulttuurin on mahdollista vahvistaa identiteettiä ja yhteisöllisyyttä, mikä tukea sosiaalista kestävyyttä. Toisaalta on huomioitava, että ruokakulttuurilla on merkittävä rooli kansanterveyden näkökulmasta, mikä taas vaikuttaa suoraan kansalaisten fyysiseen toimintakykyyn. Ruokakulttuurin maltilliseen muutokseen ja vahvuuksien korostamiseen onkin tästä näkökulmasta syyt kiinnittää erityistä huomiota myös tämän strategian tavoitteissa.

Strateginen tavoite 1: Kotimaisten elintarvikkeiden käyttö lisääntyy ja ymmärrys ruokajärjestelmästä vahvistuu

Huomioita ja havaintoja

Tavoite on kannatettava, sillä se tukee suomalaista kriisivalmiutta ja kestävästä kulutusta.

Strateginen tavoite 2: Mahdollisuus terveelliseen ruokaan lisääntyy

Huomioita ja havaintoja

Fyysisesti terve väestö on myös henkisiltä kyvyiltään kriisinkestävämpi. Tavoite tukee myös yksilöiden välistä tasa-arvoa.

Strateginen tavoite 3: Ruoka on osa rikasta ja elävää ruokakulttuuria

Huomioita ja havaintoja

Kouluruokailu mahdollistaa ruokakulttuurin ylläpidon ja kehittämisen yksilön terveyttä edistävään suuntaan. Strategiseen tavoitteeseen olisi hyvä kirjata, että ruokakulttuurin kehittäminen tulisi alkaa jo varhaiskasvatuksesta laadukkaana, innostavana ja houkuttelevana.

Strateginen tavoite 4: Yhteisöllisyys ruuan ympärillä kasvaa ja vahvistaa hyvinvointia

Huomioita ja havaintoja

-

Luku 4: Kehitettävät valmiudet

Huomioita ja havaintoja lukuun 4 Kehitettävät valmiudet

Strategia pitää sisällään runsaasti tavoitteita, jotka eivät toteudu itsestään. Toimeenpanolta vaaditaan avointa vuorovaikutusta ja yhteistyötä kaikkien kokonaisturvallisuuden toimijoiden kesken. Vaikka strategia tunnistaa keskeiset riskit ja tavoitteet, varsinaiset toimenpiteet jäävät toimeenpanosuunnitelman varaan. Strategia mm. tunnistaa tuotantopanosten tuontiriippuvuuden, mutta ratkaisuja riskien vähentämiseksi ei riittävästi tuoda tässä esille.

Kokonaisturvallisuuden näkökulmasta strategia voisi tarkemmin analysoida ja varautua kansainvälisiin kriiseihin, kuten kauppasotiin, pandemioihin tai konflikteihin, jotka vaikuttavat ruokajärjestelmän toimintaan.

Muuta kommentoitavaa

Muita huomioita strategiasta.

Turvallisuuskomitean sihteeristö kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta Kansalliseksi ruokastrategiaksi.

Valmisteluprosessi on ollut laajasti osallistava, minkä lopputuloksena on syntynyt visiotason tavoite, jossa useat toimijat sitoutuvat yhteiseen tavoitteeseen. Yhteistyön ja ekosysteemin kehittäminen onkin yksi viidestä kehitettävästä valmiudesta, jossa painotetaan sektorirajat ylittävää yhteistyötä, luottamusta ja yhteisiä foorumeita.

Turvallisuuskomitean sihteeristö

Ojala Mirva

Turvallisuuskomitean sihteeristö